

KALONXOE O'SIMLIGINING BIOLOGIK TAVSIFI VA TURLARI

Z.O.Mirzayeva

O'.Sulaymonova

*Andijon davlat pedagogika instituti kimyo o'qitish metodikasi kafedrası katta
o'qituvchisi va kimyo yo'nalishi 201-guruh talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada Kalonxoe (Kalanchoe) o'simligining botanika xususiyatlari, kelib chiqishi, morfologik tuzilishi hamda dorivor ahamiyati yoritilgan. O'simlikning xalq tabobatida qo'llanilishi, biologik faol moddalariga tavsif berilgan va parvarish qilish shartlari qisqacha bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Kalonxoe (Kalanchoe), dorivor o'simlik, sukulentlar, xalq tabobati, biologik faol moddalar, shifobaxsh xususiyatlar, parvarishlash, barg tuzilishi.

Annotation: This article discusses the botanical characteristics, origin, morphological structure and medicinal value of the plant Kalanchoe (Kalanchoe). The use of the plant in folk medicine, a description of its biologically active substances and a brief description of the conditions of care are given.

Keywords: Kalanchoe, medicinal plant, succulents, folk medicine, biologically active substances, medicinal properties, care, leaf structure.

Аннотация: В данной статье рассматриваются ботанические характеристики, происхождение, морфологическая структура и лекарственные свойства растения каланхоэ (Kalanchoe). Приводится описание использования растения в народной медицине, описание его биологически активных веществ и краткое описание условий ухода.

Ключевые слова: Каланхоэ, лекарственное растение, суккуленты, народная медицина, биологически активные вещества, лечебные свойства, уход, структура листьев.

Kalanhoe (lotincha: Kalánchoë) — Tolstyankoviye turkumiga mansub shirali o‘simliklar turkumiga kiradi. Tropik Janubiy Afrika, Janubiy, Janubi-Sharqiy Osiyo va Janubiy Amerika tropiklarida o‘sadigan ikki yuzdan ortiq turlari ma’lum. Briofillumga yaqin turlarga kiradi, ba’zan Kalanhoe turkumiga. Ba’zi turlari mashhur, uy o‘simliklari Turkum nomi Xitoydan kelib chiqqan.

Biologik tavsif

Balandligi bir necha santimetrdan 3-4 metrgacha bo‘lgan yalang‘och yoki tukli shirali o‘simliklar, ular orasida epifitlar va sudraluvchilar mavjud. Ko‘pgina turlarda barglar va gulzorlarda kurtaklar hosil bo‘lib, ulardan yangi o‘simliklar paydo bo‘ladi. Ilgari, bu turlar Bryophyllum turkumiga birlashtirilgan bo‘lib, u hozirda Kalanhoe turkumining 3 bo‘limidan biri hisoblanadi.

Barglari har xil shaklga ega, odatda qarama-qarshi joylashgan, ba’zan uchta aylana bo‘lib, kamdan-kam hollarda navbatma-navbat joylashgan, ko‘pincha poyasini quchoqlagan petiole yoki asosli, suvli, oddiy, butun va tishli, bo‘lakli, pinnatifid hamda pinnatipartitli[1].

Gullash terminali, odatda uch tomonlama, soxta soyabon kabi panikulyar. Ko‘pincha peduncle asta-sekin yuqoriga qarab kamayib borayotgan barglar bilan qoplangan.

Gullari to‘rt a‘zoli, tik yoki osilgan, ancha katta, oq, pushti, binafsha, yashil, sariq, qizg‘ish yoki qizil rangda bo‘ladi. Gulbarglar ko‘proq yoki kamroq birlashib, naychaga aylanishi mumkin. Qo‘ng‘iroqqa o‘xshash Kalanhoe pinnate quvurli gullari qushlar tomonidan changlanadi[1]. Sakkizta stamens ikki doira ichida joylashgan bo‘lib, naycha bilan turli darajada birlashtirilgan.

Mevasi ko'p urug'li bargdir. Urug'lar, qalamchalar va urug' kurtaklari bilan ko'paytiriladi

Kasalliklar va zararkunandalar

Kalanhoe unli hashorotga ta'sir qilishi mumkin, bu kasallik o'simlikning poyasi va barglaridagi oq to'plar tomonidan tan olinishi mumkin. Zararkunanda spirtga botirilgan paxta bo'lagi bilan bartaraf qilishadi. Haddan tashqari namlik Kalanhoening chirishiga olib keladi. Kasallikning oldini olish uchun shikastlangan barglarni olib tashlash lozim.

Ba'zida turkumning turlari ikki bo'limda taqsimlanadi — Bryophyllum va Kalanxoe[2].

Eng mashhur turlari:

Blossfeldning Kalanhoezi (lotincha: Kalanchoe blossfeldiana) asli Madagaskardan — balandligi 30 sm gacha bo'lgan yalang'och, bir oz shoxlangan poyali o'simlik Barglari tuxumsimon, qirg'oq bo'ylab krenatsimon, yashil, chetida qizil chegara bilan. Diametri 1 sm gacha, qizil, pushti, sariq yoki to'q sariq rangli gullar; yuqorisida gullar to'plangan bo'ladi.

Muhim turlari

Kalanxoening quyidagi turlari ancha mashhur hisoblanadi:

Blossfeld kalanxoezi (Kalanchoe blossfeldiana). Vatani Madagaskar. Silliqli bargli, kamshoxlanuvchi, bo'yi 30 sm ga yetadigan ko'p yillik o't. 1934 yilda nemis botanigi Karl fon Pyollnits tomonidan fanga kiritilgan. Barglari tuxumsimon, chetlarida qizil hoshiyalari mavjud. Gullari qizil, pushti, sariq va sabzirangda bo'lib, diametri 1 sm gacha yetadi. Poya uchidagi to'pgulda joylashgan. Qish boshida yoz boshigacha gullaydi. Xona o'simligi sifatida keng tarqalgan.

Degremon kalanxoezi (Kalanchoe daigremontiana). Vatani Madagaskar. Bo'yi 50 sm gacha yetuvchi sukkulet o'tsimon o'simlik. Barglarining uzunligi 20 sm gacha yetadi. Ingichka tuxumsimon yoki ingichka uchburchak shaklda, qalin, kulrang-yashil rangda, pastki tomonida siyohrang dog'lari mavjud. Barglarning cheti tishli bo'lib, tishchalar oralig'ida ajratuvchi kurtakchalar joylashgan bo'ladi. Ushbu kurtakchalar tuproqqa tushishi bilan tezda una boshlaydi. 1925 yildan Yevropada xonaki o'simlik sifatida o'stiriladi. Degremon kalanxoezi dorivor o'simlik sifatida juda ham qadrlanadi[3].

Blossfeld kalonxoesi

Degremon kalonxoesi

Xulosa:

Kalonxoe o'simligi biologik va dorivor jihatdan muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'zining shifobaxsh xususiyatlari bilan ajralib turadi. Uning tarkibidagi biologik faol moddalar xalq tabobatida turli kasalliklarni davolashda keng qo'llaniladi. Parvarish qilishning oddiyligi va moslashuvchanligi sababli kalonxoe uy sharoitida yetishtiriladigan foydali o'simlik hisoblanadi. Ushbu o'simlikni chuqur o'rganish va undan oqilona foydalanish sog'liqni saqlash hamda fitoterapiya sohasida muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Milad R., El-Ahmady S., Singab A. Genus Kalanchoe (Crassulaceae): A Review of Its Ethnomedicinal, Botanical, Chemical and Pharmacological Properties. European Journal of Medicinal Plants. 2014;4(1):86–104.
2. (Bioinformatic va farmakologik ko'rib chiqish) From Traditional Use to Molecular Mechanisms: A Bioinformatic and Pharmacological Review of the Genus Kalanchoe with In Silico Evidence. MDPI. n.d.

3. Solomatin L. Prospects for the use of plants of the genus Kalanchoe in the creation of innovative medicines: a systematic review of chemical composition and pharmacological properties. Reviews on Clinical Pharmacology and Drug Therapy. 2025;15.

4.

Z.O.Mirzayeva, O'.Sulaymonova. TANACETUM VULGARE O'SIMLIGI TARKIBIDAGI MINERAL ELEMENTLAR MIQDORINI ANIQLASH. IMRAS [Internet]. 2024 Nov. 1 [cited 2026 Jan. 14];7(10):100-2. Available from: <https://journal.imras.org/index.php/sps/article/view/1836>